

Piliakalniai ir kalnai

APIE BRIDVAIŠIO PILIAKALNĮ

Prie Bridvaišio ežero šiaurinės pakrantės yra Bridvaišio piliakalnis. Pagal padavimą, šis pavadinimas atsiradęs prieš tūkstančius metų. Apylinkėje buvo daug briedžių, kurie į ežerą ateidavo atsigerti vandens. Taip ir kilo pavadinimas nuo „briedžių vaišės“.

Prie šiaurinio piliakalnio šlaito yra nuo neatmenamų laikų sukastas 5 km kelias, kuris vakarų kryptimi siekia klampias pelkes ir ten užsibaigia. Rytinė kelio dalis eina šiaurės rytų kryptimi ir pasiekia Tytuvėnų-Pašakarnio vieškelį. Dar ir šiuo metu žymūs buvę iškasti abipus kelio grioviai. Manoma, kad šis kelias buvo nutiestas dar kryžiuočių laikais.

Iš piliakalnio į ežerą esančią salą galima nubristi po vandeniu maždaug vieno metro gylyje esančiu keliu. Tytuvėnų gyventojų Česnausko pasakojimu, iš vakarų pusės per liūną ir iš šiaurės rytų per pelkę prie piliakalnio galima prieiti slaptais keliais, vadinamomis kūrgrindomis. Jie buvo įrengiami žiemos metu suvežant ant ledo akmenis, žvyrą, smėlį. Šie keliai yra vingiuoti ir jais prieiti prie buvusios pilies galima tik gerai juos žinant.

Tytuvėniškis A. Ramoška apie šį piliakalnį pasakojo tokius padavimus: dar XIII a. pikti kryžiuočiai įsibrovė į Tytuvėnų apylinkes ir nusprendė pastatyti sau pilį, iš kurios būtų galima pulti ir naikinti žemaičių kraštą. Kovoje paimtus į nelaisvę gyventojus kryžiuočiai privertė supilti piliakalnį, pastatyti pilį ir nutiesti per pelkę kelius.

Lietuvos istorikas T. Narbutas mini, kad 1926 m. toje vietoje, kur dabar yra Tytuvėnų miestas, kryžiuočiai buvo pastatę pilį, kuri pavadinta Cyder.

Vietos gyventojas Julius Bielskis pasakojo savo tėvo atsiminimus. Atseit, piliakalnio vidury esą išmūryti rūšiai, o juose paslėpti lobiai. Rūšiai yra rytiniame piliakalnio šlaite, kuriame yra žymus įdubimas.

APIE PAPILIO PILIAKALNĮ

Ant Papilio piliakalnio kadaise buvo graži pilis, kurią labai norėjo užkariauti kryžiuočiai. Dažnai čia

vykdavo dideli mūšiai. Dėl tos priežasties žemaičiai ypač gausiai ginklavosi ir ruošėsi ginti savo pilį ligi paskutinio kraujo lašo. Vienas mūšis buvo itin nuožmus, užsitęsęs net kelias paras. Tačiau pilies gynėjų jėgos vis vien išseko. Nenorėdami tapti belaisviais, jie susidegino laužo liepsnose. Mūšio metu žuvęs ir Lietuvos didysis kunigaikštis Vytenis, kuris esą ir palaidotas ant piliakalnio. Kartu su juo žuvę karžygiai Visgaila, Gediminas, kiti kovotojai. Šį piliakalnį, kaip didvyrių kapą,

3

dažnai lankydavęs Žemaitijos seniūnas Kęsgaila, kuris gyveno Kražiuose XV a. pirmoje pusėje.

Užrašė Juzefa Ramanauskaitė

APIE PILIUKO (BURBAIČIŲ) PILIAKALNĮ

Seni žmonės pasakojo, kad labai seniai kalno viršūnėje buvo gili duobė. Žmonės tikėjo, kad jeigu ateisi ant kalno prie tos bedugnės duobės ir įmesi pinigėlių, tai kitą rytą iš duobės iškils dideli turtai. Tuo žmonės tikėjo ir pinigėlius dažnai mesdavo. O kai nustojo mesti, duobė ir užsivėrė. Taip kalnas niekam savo saugomų turtų ir neatidavė.

Pasakojo Stanislava Andriulienė

Pasakojama, kad toje vietoje stovėjo bažnyčia. Ji nugrimzdo skradžiai žemėn. Net ir dabar žmonės sako, kad iš po žemių girdėti gaidžiai giedant.

Kartą buvo norėta nuo Kražantės pusės kalną kasti, bet po kiekvienos nakties vėl viskas būdavo užgriuvę. Žmonės išsigando ir nustojo kasę. Taip pat buvo bandyta kalną arti. Kai vienas žmogus apsisėjo Piliuką, po kiek laiko nuėjęs apžiūrėti nieko neberado. Jis pamatė tik vaiko pėdas, daugiau nieko nebelikę...

Užrašė Loreta Jasulaitienė

Kartą gyveno viskuo nepatenkintas milžinas. Draugų jis neturėjo, klajojo po pasaulį ir vis burbėjo, burbėjo: ir tas jam negerai, ir anas negerai. Bevaikščiodamas prisėmė klumpes žemių, atsisėdo pailsėti, išpylė – taip ir atsirado kalvelė, kurią žmonės pavadino Burbos kalnu, o vėliau – Burbaičių piliakalniu.

*Papasakojo Rita Ščiglinskienė
Užrašė Idalija Stankienė*

APIE RAGANINĖS PILIAKALNĮ

Ant Raganinės piliakalnio, esančio Aukštiškių kaime, kadaise žiloje senovėje buvo didinga pilis. Jos valdovas turėjo nepaprastai gražią dukrą, kuri niekaip negalėjo išsirinkti sau jaunikio. Visus atstumdavo. Kartą pirštis atvyko gražus jaunikaitis iš tolimos šalies, bet ir jis buvo atstumtas. Pasirodo, jis buvo burtininkas ir taip pažemintas labai užpyko – prakeikė pilį ir jos valdovus. Pilis nugrimzdo į kalną, o ant jo naktimis pradėjo rinktis raganos, kurios ant šluotų sujodavusios iš viso krašto ir su velniais keldavo puotas, šokdavo ligi pirmųjų gaidžių.

Jonas Gečas, Morta Daugirdienė

KAUKTINĖ

Vėjų kaime, 1 kilometro atstumu nuo pagrindinio kelio, Kaltinėnų link, iškilęs iš jį juosiančios žalumos matosi kalnelis, Kauktine vadinamas.

Žmonės pasakojo, kad bijodavę pro šį kalnelį eiti sutemus, nes naktimis kažkas dejuodavo, vaitodavo, kaukdavo. Todėl jis ir pramintas „Kauktine“. Išėję grybauti ar uogauti, ar kaimyno aplankyti, stengdavosi grįžti namo iki sutemus, nes išgirdę vaitojimus, jų ilgai pamiršti negalėdavę.

Aplinkinių kaimų gyventojai buvo nusprendę ant kalnelio bažnyčią pastatyti, manė, gal tada dejonės nutils. Kokios tai priežastys buvo, šiandien sunku pasakyti, bet bažnyčia taip ir liko nepastatyta. Pasakojama, kad ant to kalnelio kadaise buvusi bažnyčia ir varpinė. Tik niekas neprisimena, kaip tos bažnyčios nelikę. Iki šių dienų išlikę trys kryžiai liudija, kad maro metais čia buvo laidojami mirusieji, todėl varpinė ir galėjo būti pastatyta. Laikui bėgant, ji savaime galėjo nugriūti.

Iki šių dienų išliko legenda apie Kauktinės kalnelį, tik niekas nebegirdi tų dejonų ir vaitojimo. O gal ir nebesiklauso. Aplink kalnelį nebėra trobesių: vieni patys nugriuvo, kitus nugriovė – taip ir liko vienas kalnelis su savo legenda, kurią močiutės prisiminusios papasakoja savo anūkams.

*Papasakojo Antanina Aleksandravičienė
Užrašė Vladislava Kulevičiūtė*

GIRGŽDUTĖS PANA

Šnekėjo, kad iš Latvijos pana čia buvo, Girgždūta su savo vyru. Ir atsivežė ji pasogos žaltį. Todėl ir pavadino tą kalną Girgždutės vardu. Vis Girgždutė ir Girgždutė.

Papasakojo Antanas Gečas

ŠVEDAI GIRGŽDUTĖS KALNE

Tą kalną ir supylė švedai. Ir pavadino jį „Girgždutė“. Jie ten ir gyveno. Kol supylė, įrengė tokius 5 prabangius kambarius ir gyveno juose.

Pasakojo Juozas Šliogeris

LEGENDA APIE GIRNIKŲ KALNĄ

Gražioje, miškais apaugusioje vietoje, gyveno milžinas Anciusis. Jis buvo labai geros širdies, gailėstingas, visiems netoliese gyvenantiems žmonėms ištiesdavo pagalbos ranką, todėl turėjo daug bičiulių, draugų. Tačiau ne taip toli gyveno pikti žmonės, kurie labai pavydėjo Anciusiui tokio populiarumo ir vieną naktį užpuolė jo buveinę. Stiprus buvo milžinas Anciusis, o supykęs dar daugiau jėgų įgavo ir užmušė nematytą skaičių savo priešų ir kalną iš jų kūnų sukrovė. Po to neskubėdamas nužingsniavo į pajūrį – visus 125 varstus. Pajūryje nusiavė batus, pasisėmė jais jūros smėlio, grįžo ir išpylė ant žuvusių priešų. Taip ir atsirado aukštas kalnas, aukščiausias Šiaulių krašte, kurį vietiniai gyventojai Girnikų kalnu pavadino.

*Papasakojo Marina Pušaitė
Užrašė Idalija Stankienė*

LEGENDA APIE KALVINŲ KALNĄ

Kairiajame Gryžuvos krante, priešais Pagryžuvio dvarą, yra 18 metrų aukščio piliakalnis, Kalvinų kalnu arba Kalvinkalniu vadinamas. Žmonės pasakoja, kad ant kalno buvusi pastatyta kalvinų bažnytelė, kuri dėl nežinomų priežasčių buvusi užkeikta ir nugramzdinta. Jų manymu, pakilesnioji kalno dalis gaubia bažnytelės bokštą. Kalno gilumoje esama didelių požemių ir gyventojų, nes retkarčiais girdėti keisti dejavimai. Be to, pasak žmonių, kai palyja, ypač pavasarį, kalnas dvokia siera.

Kiti pasakoja, kad nakties metu ties piliakalniu žmonėms pasirodo vaiduokliai. O štai vieną vakarą vietos gyventojui Jurgiui Gedvygiui, kartu su kaimynu einant pro Kalvinkalnį namo, juos pasivijo žeme riedantis ir stipriai užiantis lapų kamuolys. Nuo jo, vos atgaudami kvapą, keliauninkai pabėgo.

Dar sako, kad seniau net dienos metu ant kalno bėgiodavę du juodi šuneliai, neaišku, iš kur jie atsirasdavę. Pamatę žmones, jie išnykdavę.

Į piliakalnį dažnai trenkiąs perkūnas. To priežastis – po kalnu iškasti ir dabar esantys tušti požemiai.

Užrašė Rita Grišienė

LEGENDA APIE MEDŽIOKALNĮ

Netoli Kražių, kairiajame Kražantės krante, yra iškilusi kalva – Medžiokalnė. Kalva apaugusi lapuočių mišku, jos viršūnėje iš ąžuolo kelmo bėga šaltinis. Ši vieta glaudžiai susijusi su senovės lietuvių tikybos kultu. Pasak senų padavimų, užrašytų iš eilės žmonių, čia gyvenusi medžioklės deivė Medeinė. Šią dievybę jau XIII amžiuje mini Ipatijaus rankraštis. Mikalojus Dauša 1595 m. išleistame Ledesmos katekizmo vertime rašo, kad pirmajam Dievo įsakymui prasižengia tas, kuris garbina... Medeinę. Labai galimas dalykas, kad Medžiokalnė buvo priskirtas šiai deivei ar dvasiai. Pagal padavimus, čia jos garbei stovėjo aukuras. Pati deivė vaikščiojo apsirengusi lokio kailiu, su durklu rankoje. Aplink aukurą augo šventasis miškas – daugiausia ąžuolai. Medeinė dar XIX a. retkarčiais pasirodydavusi žmonėms, tačiau labai nusiminusi, su ašaromis akyse, be lanko ir strėlių. Nusimetusi lokio kailį, sutiktiems žmonėms ji su ašaromis akyse priekaištingai sakydavo: „Lietuva yra miškuose. Kirskit miškus, iškirskite miškus – nebus Lietuvos“.

Aplinkui augęs šventasis miškas, į kurį galėjo įžengti tik vaidilutės, vis mažėjo. Iš didingos senovės beliko tik vienas ąžuolas, jam priskaičiuojama apie 1000 metų. Jis garbintas ne tik senovėje, bet ir krikščionybės laikais.

Užrašė Elena Liekienė

PASAKOJIMAS APIE JONINIŲ ŠVENTĘ MEDŽIOKALNYJE

Nuo seno Medžiokalnyje buvo švenčiamos Joninės. Deivė Kupolė su dukra Rasa trumpiausią metų naktį, vieną kart per metus, pasirodydavo prie Medeinės laužo su surinktomis žolelėmis, kurios gydančios nuo įvairiausių ligų. Taip pradėjo žmonės rinkti vaistažoles, išmoko jomis gydytis.

Retėjant miškams, vaidilutės Medžiokalnį apleido. Iškeliavo ir Kupalė, o likusi tik Rasa, nuolat ieškanti deivės Mildos jai dovanoto žiedo, kurį buvo pametusi tankiame papartyne.

Užrašė N. Petrošiuotė, gyv. Tytuvėnuose

PADAVIMAS APIE MEDŽIOKALNĮ

Žiloje senovėje turtingajam Gražiui žynys išpranašavo: jeigu jis nori gyvenimą pabaigti laimingas būdamas, turi gražioje miškingoje vietoje pastatyti dvarą ir priversti sau tarnauti visus aplinkinius žmones. Gražys pasikvietė išmanančius žmones, kad surastų tinkamą vietą. Išrinko išminčiai gražią, miškais apaugusią vietovę ant Kražantės kranto. Ir tarė išmintingą žodį, kad pilį reikia statyti ant Medžiokalnio. Todėl Gražys įsakė iškirsti ąžuolyną, visus galingus šimtamečius ąžuolus, kuriais buvo apaugęs Medžiokalnė. Kad ir išmintingi buvo išminčiai, patarę čia statyti pilį, bet ir jie nežinojo, kad šis ąžuolynas yra šventas ir gyvena jame medžioklės ir miškų globėja dievaitė Medeinė. Supyko dievaitė ir vos tik pastatyton pilin atvedė galingus priešus, kurie pilį sudegino, sunaikino. O žmonės šią vietovę pavadino Gražiais, bet per laiką pavadinimas apsitrynė ir paliko Kražiai.

*Pasakojo Janina Kasčiauskaitė
Užrašė Idalija Klimaitė Stankienė*

LYPŲ KALNAS (buvusio Verpenos dvaro laukuose)

Senkapis, vadinamas Lypų kalniuku, yra už buvusio dvaro, Šaukėnų pusėje, prie pat senojo Kelmės-Šaukėnų vieškelio. Kalniukas – nedidelis, apskritas, aplink apaugęs liepomis, kurios atžėlė iš dar seniau čia augusių liepų atžalų. Ant kalniuko stovėjo du kryžiai ir koplytėlė, nes čia „vaidenosi“.

Kartą pro kalniuką važiavusi boba iš Palšių. Žiūri, iš kalniuko išeina sušlapęs oželis. Ji įsikėlė oželį į vežimą ir glostydama tarė: „Sušalęs, sušlapęs vargšas oželis, sušalęs, sušlapęs vargšas oželis...“ Ožys piktai atkartojęs žmogaus balsu: „sušalęs, sušlapęs“ ir dingęs. Išnykęs lyg dūmas.

Kartą Ūtos palivarke kūrė rugius, o grūdus vežė į Verpeną. Artinantis prie Lypų kalniuko, arkliai ėmė kažin ko baidytis. Prie kalniuko arčiau privažiavus ir visai sustojo. Vežėjas pamatė ant kalno stovintį baisų ugninį žmogų. Išsigandęs žmogelis suplakė arklius ir tik tada atsipeikėjo, kai vežimas atsimušė į dvaro sieną ir „dišlius“ sutrupėjo į tris dalis.

Tai atsitiko dar prieš karą. Vieną vėlyvą vakarą Verpenos dvaro gaspadorius ėjo pro Lypų kalniuką rūkydamas pypkę. Iš kalniuko išėjęs žmogelis ir taręs: „Gaspadoriau, mainykim pypkes!“ Jie ir sumainė. Ryto šviesoje žiūri gaspadorius, kad savo pypkę išmainė į kaulą, prikimštą... karvamėšlio. Ir dar kažkas neaiškiaus ant jo buvo užmauta. Nusigandęs jis ant Lypų kalniuko pastatė kryžių. Ir dabar dar patamsyje žmonės šnairuoja į šį klaniuką ir be rimto reikalo stengiasi pro jį neiti.

Užrašė Vainius Urbonavičius

RAGANŲ KALNAS

Prie Tytuvėnų–Šiaulėnų kelio, buvusio Tytuvėnų medelyno teritorijoje, 100 metrų nuo kelio, Raganų pelkės vakariniame pakraštyje esantį kalnelį vietos gyventojai vadina Raganų kalnu. Piliakalnio viršūnė 15X22 metrų dydžio, pietų ir rytų šlaitai statūs, o šiaurės ir vakarų – nuolaidūs. Netoli piliakalnio yra du akmenys. Vietos gyventojai Vaišvila ir Gečas apie šį piliakalnį pasakojo tokį padavimą.

Žiloje senovėje šis kalnas buvo supiltas pelkės vietoje. Į tą kalną naktimis ant šluotų sujodavo raganos ir šokdavo su nelabaisiais. Ežere gyvenusios laumės. Moterims skalbiant, laumės išeidavusios iš vandens, dainuodavusios. Naktimis kalne dažnai buvo matomos klaikios šviesos ir dažnai vaidendavosi. Dar neseniai, nakties metu, žmonės bijodavo praeiti arba pravažiuoti pro šį kalną ir stengdavosi jį aplenkti. Pasakojama, kad kartą vienam žmogui naktį važiuojant pro šalį, į ratus įšokusi juoda, blizgančiomis akimis būtybė, ir susirangiusi gulėjo vežime. Kai žmogus pravažiavo pro šį kalną, būtybė iššokusi ir dingusi.

Raganų kalnas yra vienas iš seniausių gamtos paminklų Kelmės rajone.

Užrašė Tytuvėnų vidurinės mokyklos jaunieji kraštotyrininkai

SKOGALIO PILIAKALNIS

Vietos gyventojas Antanas Jurevičius pasakojo, kad seniau šis piliakalnis buvo tankiai apaugęs senomis storomis pušimis ir vietos gyventojų buvo vadinamas Jasnagurka (Skastkalnis). Piliakalnis ir aplinkinė žemė priklausė Padegsnio dvaro savininkui Eugenijui Riomeriui. Padegsnio dvaras sudegė 1915 m. karo metu. Senovėje ant šio kalno buvo kūrenamas laužas, kuriuo aplinkiniai gyventojai buvo įspėjami apie artėjantį priešą. Taip pat pasakojama, kad tame kalne žmonės matė degant pinigus. 1915 m. vokiečių iškasto bunkerio šlaite rasti žmogaus griaučiai. Mykolas Obrikas, piliakalnyje kasdamas rūšį, rado geležinį durtuvą.

Buvęs Tytuvėnų miesto gyventojas Pranas Banys pasakojo, kad prieš Antrąjį pasaulinį karą Tytuvėnų pradinės mokyklos mokytojas ir mokiniai, tyrinėdami šį piliakalnį, rado jame keletą žalvarinių papuošalų. Jie buvo laikomi mokyklos muziejuje, bet karo metu dingo.

Užrašė Tytuvėnų vidurinės mokyklos jaunieji kraštotyrininkai

8

VAINAGIŲ PILIAKALNIS

Prie ežero gyveno labai turtingas dvarininkas – jam priklausė visi aplink esantys ežerai, miškai ir laukai. Turėjo jis labai išmintingus sūnus ir gražuolę dukrą, kuriai niekaip negalėjo surasti jaunikio. Labai mylėjo jis savo dukrą, bet dar labiau mylėjo pats save – nuolat puikuodavosi savo turtais ir savo išmintim. Kai nebegalėjo sugalvoti, kuo čia dar nustebinti turtingus kaimynus, supylė aukštą piliakalnį, kurio papėdėje norėjo rengti riterių turnyrus dėl savo puikiosios dukters rankos. Bet užėjo maras, mirė daugybė žmonių, jų tarpe ir turtingasis dvarininkas su visais savo šeimynykščiais. O likę gyvieji tą piliakalnį pavadino Vanagių, ilgainiui tapusį Vainagių, nes jį supylusį turčių buvo praminę Vanagu.

Ant Vanagių piliakalnio vienoje eilėje auga eglė, pušis ir kadagys – vieni seniausių medžių Kurtuvėnų parke.

*Papasakojo Marija Pušaitė
Užrašė Idalija Stankienė*

PADAVIMAS APIE BIRUTĖS KALNĄ

Važiuojant nuo Kelmės link Tytuvėnų, ant Gryžuvos upelio kranto, yra kalnas, Birutkalniu vadinamas.

Seniai seniai ant to kalno buvusi pilis, kurią valdęs valdovas Švilpa. Narsus tai buvęs karvedys – ne kartą atrėmęs kryžiuočių antpuolius. Visuose mūšiuose šalia vyro kaudavosi ir gražuolė žmona Birutė. Vieną kartą kryžiuočiai apsupo pilį didelėmis pajėgomis. Narsiai gynėsi Švilpa su Birute, bet kryžiuočiams pavyko pilį padegti. Birutė, pamačiusi, kad priešas veržiasi vis arčiau ir arčiau, įsakė perskelti vieną akmenį ir padaryti jame įdubimą. Kai jos įsakymas buvo įvykdytas, tame įdubime Birutė paslėpė brangiausią deimantą, vyro dovanotą. Po to

akmenį vėl taip suspaudė, tarytum niekas jo ir nebuvo lietęs. Nors ir didelės buvo kryžiuočių jėgos, bet lietuviai, prasiveržę pro liepsnas, priešą nuvijo.

Tik negrįžo iš mūšio Birutė. Ją palaidojo ant kalno. Ant jos kapo buvo 7 akmenys. Jų tarpe ir tas su Birutės deimantu, bet vėliau, lig mūsų dienų, tik du belikę. Pagal senelių pasakojimus, ant vieno jų yra Lietuvos žemėlapis, ant kito – Gedimino laikų raštas, o pats piliakalnis vadinamas Birutkalniu.

*Pasakojo Pranas Bartkus
Užrašė Jonas Jagminas*

PADAVIMAS APIE PILTINĖS PILIAKALNĮ

Į šiaurės rytus nuo Karklėnų miestelio, apsuptas laukų ir pievų, yra Piltinės piliakalnis. Tai labai graži vietovė, papuošta medžiais ir krūmais, gėlynais. Apie jį padavime sako:

Tais laikais, kai buvo kariaujama su švedais, jį supylė apylinkės gyventojai. Pylė vyrai ir moterys, nešdamos su skreitais žemę ir molį piliakalniui sustiprinti bei suplūkti. Todėl piliakalnis ir vadinamas Piltine. Kalvoje esantis požemis, kuriame yra didelė skrynja su pinigais. Rytiniame Piltinės šlaite seniau buvusios didelės geležinės durys, užrakinamos geležine spyna. Vėliau tos durys įgriuvusios į požemį. Kai kas nors į susidariusią angą mesdavo akmenukus, tai tos durys suskambėdavo. Dabar toji anga visai užgriuvo ir nebegalima rasti vietos, kur ji buvo.

Anksčiau čia žmonės matydavo degant pinigus. Pasitaiko, kad ir dabar mato, bet jų niekas lig šiol nerado ir rasti negali, nes jie yra giliame požemyje.

*Pasakojo M. Bukienė
Užrašė Jonas Jagminas*

PADAVIMAS APIE PILTINĖS PILIAKALNĮ

Į šiaurės rytus nuo Karklėnų miestelio, apsuptas laukų ir pievų, yra Piltinės piliakalnis. Tai labai graži vietovė, papuošta medžiais ir krūmais, gėlynais. Apie jį štai ką padavimas sako:

Tais laikais, kai buvo kariaujama su švedais, jį supylė apylinkės gyventojai. Pylė vyrai ir moterys, nešdamos su skreitais žemę ir piliakalniui sustiprinti bei suplūkti molį. Todėl piliakalnis ir vadinamas Piltine. Kalvoje esąs požemis. Kuriame yra didelė skrynja su pinigais. Rytiniame Piltinės šlaite seniau buvusios didelės geležinės durys, užrakinamos senoviška spyna. Vėliau tos durys griuvusios į požemį. Kai kas nors į susidariusią angą mesdavo akmenukus, tai tos durys suskambėdavo. Dabar toji anga visai užgriuvo ir nebegalima rasti vietos, kur ji buvo. Anksčiau čia žmonės matydavo degant pinigus. Pasitaiko, kad ir dabar dar mato, bet jų dar niekas lig šiol nerado ir negali surasti, nes jie yra giliame požemyje.

Užrašė Janina Garbenienė

PADAVIMAS APIE PILTINĖS PILIAKALNĮ II

Piltinėje žmonės, kasdami rūsius, iškasdavo didelių žmonių kaulų ir žiūrėdami į juos sakydavo, kad tai kaulai čia kadaise gyvenusių lietuvių milžinų. Seniausi kaimo žmonės porina, kad jų protėviai sakydavę, jog prieš čia gyvenusius milžinus švedai atvedę tūkstantinę, o gal milijoninę kariuomenę, kuri sumušusi milžinų pulkus.

Vietinius žmones išžudę švedai neapsakomai džiaugėsi pergale. Kariuomenės vadas sumanė šioje vietoje palikti paminklą. Jis įsakė kariams prisipilti iš kovų lauko po batų žemės ir atnešus į pergalės vietą išpilti. Kai paskutinis karys išpylė iš bato žemę, tai šioje vietoje ir susidarė didelis, pailgas kalnas.

Užrašė Janina Garbenienė

PADAVIMAS APIE BIRŽKALNĮ (KARKLĖNŲ APYL.) IR MERGELĖS LAUKĄ

Tolimoje, labai tolimoje praeityje, kai po žemę aitvarai lakiojo ir žmonėms turtą nešiojo, mažame kaimelyje gyveno valstietis Biržys. Tas valstietis turėjo mažą sklypelį žemės ir nepaprastai gražią dukterį. Mergaitė buvo ne tik graži, darbšti, bet ir linksma. Ten, kur ji dirbdavo ar šiaip būdavo, nuo ryto ligi vakaro skambėdavo linksma linksmutėlė daina. Kartą per kiemelį ponui nešdamas turtą lėkė aitvaras ir išgirdo kažką nepaprastai gražiai dainuojant. Nors ir labai skubėjo, bet sustojo pasiklausyti nuostabios dainos. Daina aitvarui taip patiko, kad jis žūt būt panoro pamatyti dainininkę. Jau daina buvo pakerėjusi aitvarą, o dainininkė jį visai užbūrė. Todėl aitvaras, kur buvęs, kur nebuvo, vis į laukelį atlėkdavo. Gražuolės dainų klausosi, gėrisi ja, atsigėrėti negalėdamas. Bet kartą mergaitė taip sušalo nuo šalto rudens vėjo, sužvarbo nuo darganos, kad nustojo ne tik dainuoti, ir dirbti nebepajėgė. Atsistojo ji vidury laukelio, sušlapusia skepetėle nusišluostė skruostelius ir atsėdo ant linų pėdelio nors mažumėlę atsipūsti. Sėdint buvo dar šalčiau, todėl mergaitė pagalvojo: „Kad bent kokia kalvelė būtų, užsiglausti nuo vėjo ir lietaus galėčiau. Dar geriau būtų, kad miškelis būtų – nuo žvarbumos užstotų. Aitvaras nebūtų buvęs aitvaru, jei žmonių minčių nebūtų žinojęs. Išgirdo jis ir gražiosios dainininkės mintis. Ir ne tik išgirdo, bet sau žodį davė, padaryti taip, kaip ji pagalvojo. O jau aitvaras jeigu ką sumano, tai būtinai padaro. Betemstant valstiečio dukra nuėjo namo. Greitai sutemo. Aitvarui to tik ir reikėjo. Palaukė kol kaime užgeso žiburiai ir griebėsi darbo. Kasė, vilk, ritino, stūmė, mindžiojo, leteno visą naktį šalis valstiečio laukelio, kol prie jo atsirado kalnas. Nusiplūkęs per naktį, susigūžė šalia kalno ir užmigo. Taip būtų ir pramiegojęs kol mergaitė būtų atėjusi kelti linų. Bet, laimei, sugiedojo gaidys ir aitvaras išsigandęs pašoko. Pašokęs pamatė, kad jau rausta rytai, greitai ims tekėti saulė, o jis dar miško nepasėjo. Todėl čiupo sėklų terbelę ir lyg pakvaišęs pradėjo ant kalno. Paskui apibėgo ratu aplink valstiečio lauką tarsi žiedu jį apjuosdamas. Paliko tik siaurutis tarpelis į pietus, lyg varteliai, pro kuriuos gali įeiti ir išeiti. Nespėjo aitvaras nulėkti nuo kalno, kai ant jo išdygo ir pradėjo augti miškas. Augo jis ne metais, ne mėnesiais, ne dienomis, ne valandomis, o sekundėmis. Dar nepatekėjus saulei, ant kalno ir aplink jį ošė tankus kaip šepetys jaunuolynas. Atėjusi rytą į laukelį mergaitė net aiktelėjo! Šalia jo, kaip ji vakar pagalvojo, buvo ne tik kalvelė, bet ir visas kalnas ir dar mišku apaugęs. Tokio stebuklo ji nesitikėjo ir ėmė šaukti tētušį:

– Žiūrėk! Žiūrėk! Tėvužėli! Koks gražus kalnelis šalia mūsų lauko! Antai pono lankoje kokia didelė dauba! O ir takas koks suplūktas! Ar tik ne aitvaras bus mums šį kalnelį atidanginęs?

– Gal ir aitvaras, – sutiko tėvas.

– Aš vakar pagalvojau, kad bent kalvelė būtų, – prisipažino dukra.

– Matyt, tavo norą kas nors išgirdo ir supylė kalną.

– Taip! Tikrai taip! – sušuko mergaitė. – Dabar aš tikrai žinau, kad aitvaras mums supylė šį kalnelį! Tai pavadinkim jį Biržkalniu ir jis amžinai bus mūsų!

– Gal nereikia, – padvejojo Biržys.

– Reikia! Tikrai reikia, kad jis būtų mūsų, – prašė mergaitė.

– Gerai, tegul būna kaip tu nori, – sutiko tėvas.

Kadangi kalnas buvo prie Biržio lauko, tai ir vėliau kiti žmonės pradėjo vadinti jį Biržkalniu. Taip tebevadina ir dabar.

Daug metų praėjo nuo to laiko, kai aitvaras supylė kalną. Seniai nebegyvena ir gražioji dainininkė, bet žmonės, gyvenantys aplink Biržkalnį, yra skardziabalsiai. Turbūt jie visi yra gražiosios dainininkės palikuonys.

*Pasakojo Rimeikienė
Užrašė Janina Garbenienė*